

درس سیزدهم

شعرخوانی: دلیران و مردان ایران زمین

قلمرو زبانی

معنی واژه

۱۰۸- با توجه به بیت: «بیامد دمان پیش گردآفرید / چو دخت کمندافگن او را بدید»، معنی واژه «دمان»، در کدام گزینه به درستی نیامده است؟

(الف) خروشنده (ب) غرنده (ج) چالاک (د) مهیب

۱۰۹- معنی واژه مشخص شده را بنویسید.
به آورد با او بسنده نبود.

دستور

۱۱۰- بیت زیر را براساس ترتیب اجزای سازنده در زبان فارسی، مرتب کنید.
دگر ره، چنان شد هنر آشکار / کز آن خیره شد دیده روزگار

۱۱۱- بیت زیر را براساس اجزای جمله در زبان فارسی مرتب کنید.
برآشفته سهراب و شد چون پلنگ / چو بدخواه او چاره گر بد به جنگ

۱۱۲- نوع حرف «را» در جمله زیر بنویسید.
«تو را بهتر آید که فرمان کنی»

۱۱۳- واژه حذف شده در مصراع نخست بیت زیر را بنویسید و نوع حذف (قرینه لفظی / قرینه معنایی) را مشخص کنید.
دو لشکر نظاره برین جنگ ما / برین گرز و شمشیر و آهنگ ما (شهریور ۱۴۰۲)

قلمرو ادبی

۱۱۴- مفهوم هریک از کنایه‌های زیر را بنویسید.

۱- عنان را بیچید گردآفرید (خرداد ۱۴۰۲ - نوبت عصر)

۲- سر و موی او از در افسر است (خرداد ۱۴۰۲ - غایبین)

پاسخ

۱۰۸- گزینه ج / جنگ، نبرد، کارزار

۱۱۰- دگر ره آن چنان هنر آشکار شد / که از آن دیده روزگار خیره شد.

۱۱۱- سهراب برآشفته و چون پلنگ شد / چون بدخواه او به جنگ چاره گر بود. (۱۱۲- حرف اضافه (برای))

۱۱۳- دو لشکر نظاره برین جنگ ما [هستند]، حذف به قرینه معنایی

۱۱۴- ۱- برگشتن و برگرداندن اسب / ۲- ظاهر او نشان می‌دهد که شاهزاده و شایسته پادشاهی است.

حفظ شعر

- ۱۱۵- یک بیت، بعد از بیت: «فلک در شگفتی ز عزم شماس / ملک، آفرین گوی رزم شماس» را بنویسید.
(خرداد ۱۴۰۲ - نوبت صبح)
- ۱۱۶- بیتی از شعر «دلیران و مردان ایران زمین» بنویسید که قافیۀ مصراع‌های آن «پاک و تابناک باشد».
(خرداد ۱۴۰۲ - نوبت صبح)
- ۱۱۷- بیتی از شعر «دلیران و مردان ایران زمین» بنویسید که قافیۀ مصراع‌های آن «موج و فوج» باشد.
(خرداد ۱۴۰۲ - نوبت عصر)
- ۱۱۸- یک بیت بعد از بیت «بداندیش را آتش خرمن‌اند / خدنگی گران بر دل دشمن‌اند» را بنویسید
(خرداد ۱۴۰۲ - نوبت عصر)
- ۱۱۹- بیتی از شعر «دلیران و مردان ایران زمین» بنویسید که قافیۀ مصراع‌های آن «عزم و رزم» باشد. (خرداد ۱۴۰۲ - غایبین)

قلمرو فکری**معنی شعر**

- ۱۲۰- معنی مصراع‌ها و ابیات زیر به نثر ساده و روان بنویسید.
۱- به آورد با او بسنده نبود
(خرداد ۱۴۰۲ - نوبت صبح)
- ۲- چو بدخواه او چاره‌گر بُد به جنگ
(خرداد ۱۴۰۲ - نوبت عصر)
- ۳- برآشفست سهراب و شد چون پلنگ
چو بدخواه او چاره‌گر بُد به جنگ
(خرداد ۱۴۰۲ - غایبین)
- ۴- پیوشید درع سواران جنگ
نبود اندر آن کار جای درنگ
(شهریور ۱۴۰۲ - غایبین)

درک مطلب

- ۱۲۱- یک ضرب‌المثل، معادل مصراع دوم بیت زیر بنویسید.
نباشی بس ایمن به بازوی خویش «خورد گاو نادان ز پهلوی خویش»
(خرداد ۱۴۰۲ - نوبت صبح)
- ۱۲۲- شخصیت «گردآفرید» را در داستان رویارویی با سهراب، مختصراً تحلیل کنید.
(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ

- ۱۱۵- شما را چو باور به یزدان بُود / هم او مر شما را نگهبان بُود
۱۱۶- از این خطۀ نغزِ پدram پاک / و زین خاک جان‌پرور تابناک
۱۱۷- خروشان و جوشان به‌کردار موج / فراز آمدند از کران فوج فوج
۱۱۸- ز کس جز خداوندشان بیم نیست / به فرهنگشان حرف تسلیم نیست
۱۱۹- فلک در شگفتی ز عزم شماس / ملک آفرین گوی رزم شماس
۱۲۰- ۱- در نبرد با سهراب حریف او نمی‌شد (توانایی مقابله با او را نداشت)
۲- چون دشمن او در فنون جنگاوری ماهر بود.
۳- سهراب خشمگین شد و مانند پلنگ حمله آورد زیرا دشمن او در جنگیدن مهارت داشت.
۴- زره جنگ‌جویان را پوشید؛ در آن جنگ، تأخیر جایز نبود.
۱۲۱- دشمن طاووس آمد پرّ او / از ماست که بر ماست / خودکرده را تدبیر نیست / طوطی ز زبان خویش در بند افتاد
۱۲۲- گردآفرید در این داستان، پهلوانی شجاع و باتدبیر (باهوش) است.